

A' ROMAI TSASZARI ÉS AP. KIRÁLYI FELSÉGNEK
KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indult BÉTSBÖL Szombaton 29. Mártziusb. 1788.

*A' fok közönséges Levelekből és különös tudostá-
sokból össze-fzedett bizonyos és bizonytalan hadi-
történetek.*

Míg a' Magyar országi nagy Tábor leges leg-na-
gyobb Vezérjének II-dik Jofesfnek a' Tábor-
hoz lett szerentsés meg-érkezéséről valami bizonyost
irhatnánk, ezen mostani uttyában tett edgy leg-né-
vezetesebb tselekedetét jegyezzük-meg : Fiuméba
lett érkezése után ő. Felségének : csak alig nyugovék-
meg II-dik Jofef, leg-ottan a' Kontumácz-házhoz
meuvén, ott egyéb dolgok között szemében akadá-

B b

nak

nak edgy néhány Török foglyok, kik a' háborúnak
 ki-hirdetése után egy gabonával terhelt hajóval ezen
 Parton találtatván, mind hadi-fogljok őrizet alá té-
 tettek vala; ezt meg-értvén ő Felsége, leg-ottan
 ezekhez fordúlván, ezek' fog-házának vas-rostéjos
 ajtóját maga tulajdon kezével ki-nyitván, Olofz-
 nyelven így szólla hozzájuk: „ Jertek-ki fiaim! én
 titeket ki-szabadítlak; mert én nem a' Kereskedőkkel
 hadakozom; és mennyetek minden meg-sértődés-nél-
 kül szabadon a' magatok kereskedésteleknek folytatá-
 sára. Az eddig buba merült hajós-kapitány öröm
 Könyveknek záporát hullata az ő Felsége lábai e-
 lőtt minden hajós-legénnyeivel edgyütt; kik nem
 tudták elég öröm-kiáltásokat találni, a' háládatosság
 érzésének ki-fejezésére: és így minden portekájok-
 kal edgyütt mindeneknek szemek láttokra békefésze-
 sen haza-indulának. Meg-történt dolgok' Iróji! je-
 gyezzétek-meg! ez első tselekedete vala II-dik Jo-
 sefnak a' maga Ellenségeihez ezen háboruban, és
 — edgy olyan tselekedete, mely tsak edgy II-dik
 Jofeshez ilhetik. — Az élefen látni akaró Politi-
 kusok úgy vélekednek, hogy a' 2 frigyes Hatal-
 mosságoknak mostani hadakozó tzéljokban, az egész
Archipelagus Tengernek, mely Görög-orfszágot Ásiá-
 tól el-választja, el-nyerése-is bé-foglaltatik, hogy en-
 nek ki-kötő helyei minden Nemzetek' számára, a'
 kereskedeésre szabadokká tétessenek — továbbba Prusz-
 szia elégedjék-meg Dántzignak egész kerületével va-
 ló Birásával, és Austriával kötendő frigye-szerént
 60 ezer fegyveres Népet Austriának segittsére min-
 denkor készen tartson; — a' mi pedig a' Törö-
 köktől el-foglalandó, azt a' 2 frigyes Udvar edgy
 más között osztsza-fel. — Edgy ehez hasonló visz-
 keteges eszű Politikusnak még fokkal rendesebben

rettzet ezen háborunak ki-meneteléről vélekedni; ki azt tartja, hogy a' mi Népünk Bélgrádot meg-fogja ostromlani; a' Török általunk meg-verettetik; — de a' munkát meg-nem fizető haszonnal — a' Török Nagy-Vezérnek és a' Kapután Bafsának fejek, akár-hogy légyen a' dolognak ki-menetele, el-vész, mint háború indittóinak — Krimjának bírása a' Muszka Udvarnál fog maradni örökösön — a' F. Császár el-nyeri Serviának egy részét, és — végre a' Szultán, azért a' korbátsért, mellyel meg-verettetett, edgy néhány milliom Piástert fog fizetni. Igy akarnak némely Politikusok vélekedni; de ezek még eddig csak vélekedések; látsuk hát a' közönséges tudósítók-szerént való történeteket. Edgy Török fő Pap Sziahik Islám Fébr. 20-dikán a' Mahumed' híres Zászlóját, szokott Pompával a' Nagy-Vezérnek által adta, hogy a' Népek nézésére és tiszteletére közönséges helyre ki-tétessék. A' szokás-szerént, ezen Zászló, mely nem ló-fark, hanem zöld-szinű igen drága készületű materiából vagon, és éhez a' fő Papon kívül senkinek nyúlni nem szabad, 40 napokig fog ki-téve maradni — és ekkor, mely éppen ezen hónapnak végére esik, a' Nagy-Vezér 160 ezerrel a' Táborhoz fog-indulni, maga helyében hagyván az ujj Raisz-Effendit. — Közelebb költ Levelünkben ugyan emlékeztünk vala a' Zemlinnél esett tsatáról; de a' melyről már most ekképpen tudósítatunk: hogy Belgrádból dél-tályban mintegy ezer Törökök a' Dunán által-hajókázván, a' Sántzokon dolgozó embereinkből, és azokat örző katonákból közel 100-at le-apritottak, azoknak színeiket, házaikat fel-gyujtották és porrá égették: azo-ban mikor már szándékoznának Zemlin Várofsátis fel-dulni prédálni, érkeztenek a' Wurmzer Ha-

szárok segítségére, kik a' Törökökből mintedgy 100-ig valót le-vágván, őket edgy bokros vizes helyre kergették, a' honnan igen keményen kezdettek Hufzárjainkra visszsa tüzelni: ekkor a' viz felől kerülvén Generál Báró *Alvintzi Ur*, az *Ejsterházi Miklos Ur* Sergebéli katonákkal, olly keményen kezdte tüzeltetni a' magok hajóik - felé igyekező Törökökre, hogy 100-an azok közül helybe el-esének a' többi pedig a' Száva-vizéhez Izorittatván, mikor hajóikat ott nem találnák, a' vízbe ugrottanak: itt a' mi katonáink ugy bel'hevultenek vólt a' kergetésbe, hogy nyakig mentek a' Törökök után a' vízbe és ott-is döfték a' Panganéttal. Ez alatt a' Belgrádi Várból-is szüntelen ágyuztak Zemlinre és a' mi Népünkre; de ugy tapasztaltatott, hogy mind a' vízbe hullott a' golyóbisok; mind két részről ezen napon több esett ezer ágyu-lövésnél: a' tsatázás és a' meg-sebesítetteknek Zemlinben való hordások egész estvéig tartott: edgy Zemlinbe hozott Török még a' rab-lántzon-is azon esküdött, hogy a' Belgrádi rendelések-szerént Zemlinnek 3-mad nap alatt porrá kellekik változni: a' *Wurmzer* Hufzárók közül edgy Strásamester 20-legényével 2-szer vágott keresztül a' Török Sergen, még pedig olly vigyázó ferénységgel, hogy tsak 2 legényt vesztett-el, maga pedig sebet kapott. Itt az el-esett Törökök száma közel 300-ra mégyen: részünkről estenek-el 140-köz- emberek és fő-Hadnagy *Traitmann*: az Ifjú szép *Fekete Zászló-Tartó* elfogatott és a' mint más felől iratik a' Pogány kezek által tsufoson meg-öletett: Kapitány Báró *Málóvetz* Utnak az ortzáján a' golyóbis nagy sebet éjtett: az itt el-széljedett Törökök azon éjtszaka és más

nap reggel hajókra találván szökve mentenek haza, edgy ezen vízfsza menő hajók közül ágyú golyóbis által el-merítettvén, a' benne lévő Törökök többnyire a' vízbe vesztenek. — Horváth-országból egy Tiszt Ur jelenti ezen hónapnak 5-dikén költ levelében, hogy meg-szünvén ó Grádiskának Ostroma a' benne lévő Törökök-is ugy meg-tsendesedtek, hogy a' Vároft üresnek, és el-hagyatottnak lehetett gondolni; ilyen reménység alatt a' Városnak el-foglalására Generál *Lattermann* 5 Bataliommal a' Száva vizén által-hajókázik, de mihellyt a' tulsó partra érkezék, leg-ottan a' les-helyekben lévő Törököktől olly kemény tüzeléssel és vitézséggel látogatták-meg, hogy fok kárával kellették vízfsza-hajókázni. — Edgy Horváth-orzági tudósítás-szerént: itten edgy tsatában 600 Törökök estenek-el a' Horváth fegyver által: az el-fogattatott Törökök között taláztatott két Frantzia In'sinér (Ingenieur) Tiszt-is, kiknek jobb kezeik — — A' Tóth-orzági széleken lévő Törökök, a' falukból és apróbb Varosotskákából bellyebb költözködnek, és azokat pufztán hagyják: ezt tselekedték a' Dubitzaiak-is, kik Bihats Várába költöztek, azt 6 ezer fegyveres néppel meg-erősitettek, és a' végig lejendő őltalmazását el-végezték. — Meg-intettek a' mi katonáink, hogy a' Törököktől lisztet ne vásároljanak 's ne vegyenek; mert tapasztaltatott! hogy méreggel megvan elegyítve. —

Erdélyi Hadi - Tudósítások.

A' múlt hónapnak 29 dikén, engedvén a' kemény tél, az I-ső Oláh Rgmibéli Májor *Kettner* Ur, a' Vulkáni Passuson a' Krájovai Bánátusba bé-ment,

és nem csak a' szorofs utakat el-foglalta, hanem Fő Had. nagy Gyurkovitsot patrolérozni Tyrgusiluj-felé bé-is küldötte, a' ki edgy fegyveres, lovas Török Zász-
 ló - Tartót (Beszlaga) *Ali Barjaktár* nevezetűt el-
 fogott. — Az Oberstlájdinánt *Turáti* Ur bölts ren-
 deléséből el-foglalt Ko'sia Klafstromnak őrizetére ren-
 deltetett-va fő Hadnagy *Kálnoki* 45 legénnyel az
 1-ső Oláh Seregből, ezen Klafstromnak ablakaira e-
 zen hónapnak 4-dikén, mintedgy 400 főből álló Ar-
 nótok és Oláh-orfzági katonák, kik többnyire gya-
 logok valának, kezdettek a' gyümölsős kertekből
 puskázni; de a' nevezett Fő - Hadnagy Ur kemény
 lövő Jägerai oly szerentséfen tüzeltek viszfza ezek-
 re, hogy tsak hamar 20-at azok közül el-ejtettek,
 melyet a' többi látván, minden rend-nélkül el-sza-
 ladtak: millyen hűségfiek légyenek ezek a' Török
 Portához, meg-tettzik abból: hogy a' szaladásból
 28-an viszfza térvén, fegyvereiket a' Klafstrom ka-
 pujába le-rakták, és magokat Tsászfári szolgálatra a-
 jánlották, kik bé-fogadtatván mingyárt Kinénibe kül-
 dettek. — Még rendesebb az a' történet, mely e-
 zen h. 2 dikán a' Törtsvári Pafsufon belől esett:
 Rukur nevű falunál, Orádiához közel, dél tályban
 1000 főből álló Török Sereg, 8 Zászlók alatt meg-
 állott; mihelyt ezekről az Orosz Seregbéli Fő - Had-
 nagy *Kövesdy* Ur tudósíttatott; mingyárt a' maga O-
 rádia mellett lévő Posztjáról edgy dombnak tetejére
 elő rukkolt, hogy az ellenségnek fekvését, és moz-
 dulását láthassa; még az ellenség ötet kitsin Sergé-
 vel észre nem vette vólt, mikor edgy Török azon
 dombra visgálódni fel-menvén öket meg-látta, és
 lövésével edgy Orosz Sergebéli köz-embernek lábát
 meg-sebesítette; kinek sebét a' pajtásza ugy bofzul-
 lot.

lotta-meg, hogy azon Törököt töstént föbe lötte. Mihelyt a' Törökök azon edgynek el-esését meg-látták, mingyárt nagy sebes-dühösséggel rohantanak a' domb felé, azonban *Kövesdy Fő Hadnagynak* se-giségére érkezvén ugyan az *Orosz-seregbeli Kapi-tány Roth Ur*, ezek oly keményen tüzeltenek a' Dombról, és oly vitézül vívelték magokat, hogy őket a' Törökség sem körül nem vehette, sem nem bánthatta, hanem 18 Törököt le-lövöldözvén, vízfíza vonták magokat Orádiába. Ezen kitsin *Se-regnek* vitézsége ugy meg-ijesztette a' Törököt, hogy még azon napon bellyebb mentek Oláh-ország-ba: mentekben pedig magok szokások-szerént *Kim-pelunga* nevü falujokat fel-prédálták. — Milyen emberségesen bánjanak a' *Keresztyének* a' *Pogány* foglyokkal-is edgy példa lehet az, hogy *Szeben-ben* az el-fogatott *Beszlagának Ali Barjaktárnak* volt szerentséje a' *Comendiro* Generál Ur asztalánál ebédelni: a' kinek ezen szerentséje annyival várat-lanabb volt, hogy ő kinos halált reményl vala magára.

A' *Kézdi Vásárhelyről*, *Szebenből* és *Brasoból* jött *Levelek-szerént* az *Oláh-országba* és *Mol-dovába* bé-ment, és mind eddig szerentséfen foglalt *F. Tsászári Nép* által szüntelen küldetnek a' *Török* fogljok *Erdélybe*. A' nagyobb és tehetösebb *Boé-rok* pedig jönnek által mi hozzánk; kik azt beszélik, hogy egész *Moldúva* és *Oláh-ország* ugy várja a' *Török* alól való meg-szabadulást, mind várták az *Israel* fiai az *Egyiptomi* fogságból való ki-meneke-dést; a' honnan a' *F. Tsászári Néppel* edgyütt ök-is minnyájon készek a' *Török-ellen* fegyvert fogni; mihelyt ezeknek bejebb menetelek által alkalmas-ság

ság szolgáltatik. — Az első Székely Regimentnek Obestere Horvát Ur, a' maga alatt lévő Székely katonákkal Moldovában Okna Várofsát el-foglalta, és ennek lakosinak az önként kért F. Tsászári öltalmat és kegyelmet meg-adván, azoknak hivségekről tett fogadásokat az ő Felsege nevében el-fogadta. Ez az Okna Várofsa az Mórdovában, melynek esztendei jövedelme a' Só-Bányákból edgy milliomra mégyen. A körül-fekvő Tartományokban itten soholt más Só-Bánya nem lévén, kéntelenittek a' Törökök a' Sót ennekutánna-is innen venni. — A' Kolosvári tudósítók-szerént, az eddig itten volt hadi-elés Tár a' F. rendelésekből egészen által költetett Károly-Fejérvára, sőt a' Zab-is; e végre Szólnok és Kolosvár-megyék már edgy néhány hetektől fogva ennek szállításában szorgalmason foglalatoskodnak. Fejér-várat 80 hárok melyeknek hosszok 9, szélességek pedig 3 öl, nagy ferénységgel készittek oly véggel, hogy ezeket a' Maroson Szegedig hadi-dolgokat költetettvén, annak utánna a' Dunán hid tsinálásra alkalmaztathassanak. Ezen hajók pedig minden órán le-fognak költöztetni.

Azt olvassuk a' közönséges Levelekből, hogy midőn Konstantinápolyban a' F. Ts. és K. *Intermuntzius B. Herbert* Ur a' háborút ki nyilatkozató levelét a' Diványnak által adta volna, egész illendőséggel meg-halgattatott és a' *Raisz-Effendi* a' Sultánnak képiiben ezt felelte: „Sajnálja ő Felsege, hogy e'-szerént a' tsendes meg-edgyezésnek békefélig kötele edgy olyan Udvar között szakad el, melynek semmi dolgaira és szándékaira nézve már hosszú idöktől fogva leg-kisebb akadályt-is vetni nem

nem kívántunk. „ Ezen felelet után haza' késérték B. Herbert Ur 100 Jantsároktól a' maga szállására, és ezután edgy orával egész Tisztefséggel a' 7-coronyba vezetteték, hogy a' háborút már megértett Nép' dühös indulatinak ki-tétettelve ne légyen, és már most az egész Török Birodalom vállogatott fegyveres népével Táborba szállott és utban lévő Nagy-Vezér hozza magával, hogy a' F. Ts. és K. első hadi-komandónak által adja. Ennek, a' fellyebb és alább irt dólgoznak igazságáról edgy nem meszsze lévő idő bizonysgot fog tenni; mert itt tegnapról fogva némely Görög Kereskedők között olly hírek sugdosztatnak fülről fölrre, hogy már Belgrádnak nem csak ostromlásához kezdettének volna hozzá, hanem azt szerentséfen meg is vették-vólna; melynek ostromát maga is a' F. Tsáfzár edgy távól lévő helyről meszszenen mutató üveg-tson által szemlélte légyen; de ez mind eddig a' leg-kétségefebb hírek közé számlálatik, mig erről bővebben nem tudósítatunk. — Illyen hir az-is, mely Mufzka Fő-Vezér Hertzeg Potemkinről forog a' közönség szájában, hogy t. i. olly hitetlenségbe találtatott vólna, mely szerént a' Portával alattomba meg-edgyezett vólna Krimiának által-adására; mely hirt csak az okozhatott; mivel a' Mufzka tsatákról már rég hogy semmi bizonyos tudósítást nem vehetünk. — Ez a' név Hufzár már a' 7 esztendő Prnfzszús háborutól fogva kezd vala feledékenységbe menni; de ha valaha Európában esmeretes vólt, most lesz az valójában, ha már is mindenek előtt esmeretes vitézségekben meg nem tsökönnek. Nem lehet egész öröm-nélküli olvasnunk a' Német levelekből csak ezen kitsiny, de igen jeles történetet-is. „ Nem meszsze

Ó Orsovától, hól a' Gen. Papilla vezérsége nagyon, csak meg-jelenik véletlenül a' napokban egy igen kevély Török Spáhis a' mi népünk előtt, a' Gréfen Hufzárjainak minapi vitéz tselekedeteinek irigységétől ösztönöztetvén, 's illy olá szókkal keresé magának Bajvivót: „Csinye are vóje sze sze bátye ku minye? (kinek van kedve velem edgy szál kardra?)” Erre csak ki-áll 7 Gréfen Hufzár; melyre a kevély Török meg-szeppenvén, midőn hátra ugratna, edgy kitsiny termetű igen sovány legény a' 7 Hufzárak közzül il y szókkal ugrotta utánna: Stápte fu — mor — Turcse! — meg-állj illyen 's illyen Törökje! — öszve-tsapának, 's csak alig leheto észre-venni, midőn a' Töröknek feje le-esék. Egy Sécundánfa a' Töröknek, ki el-buva szemléli vala a' dolgot, rá lő a' Hufzárra, de el-hibázza. Megfordúl ekkor a' Hufzár, mint a' meg-sebesített Orofzlány erre a' Törökre, és ezt-is alig vághatá-le akkor, midőn edgy harmadik Török álla elé; de ezzel-is a' mi kis Hufzárunk olyan hamar kéfzen vala, mint a' két elsővel, kinek leg-előbb-is jobb kezét, azután fejét vágá-el, — és így egy néhány pertzentések alatt ezen kis vitézetske 3 legnagyobb bátorságú Törököt ugyan azon edgy Magyar kardal a' maga költségén küldé Mahumedhez réportra. — Még a' háborúnak ki-nem hirdetése előtt, csak nem hasonló példa történt vala Vidinben. Edgy Török Kapitány és edgy Tsáfzári Tiszt itt öszve-találkoznak. Az elsővel egy szörnyű nagy véres kopasz nyakú Jantsár vala, az utolsóval egy kitsiny szürke bajuszszú meg-ért tekintetű öreg Hufzár mint Ordinántz. A' Jantsár mind edgy szána-kozó tsufolodással nézvén a' hufzárt, végre kevély

Török

Török hangon így szól hozzá: Ha a' te Tsászárnak mind csak ilyen katonái vagynak mint te, én egyedül ezem-meg 7-tet minden 24 ora alatt közüllök. Erre a' laposakat pillantó mérges öreg hufzár edgyet markalván szürke bajuszszán így szól: akarsz velem egyedül próbálni? Ezzel fok száz jelen lévőknek fokasága előtt bajvivásra mennek ketten, kardot rántanak és fok idejig öszve-vagdalkozván, végre csak ugyan le-vágja a' Hufzár a' Jantsárt, kinek midőn le-esnék feje a' loról utánna kiált a' Hufzár: meg-ály hély! ne esél-le, én még csak edgy vagyok, te pedig 7-nek igértél bajvivást.

Edgy paraszt Feleségestől instálni menvén a' nagy Fridrikhez, a' Király igazítja őket a' tanátsba: már vóltúok a' tanátsban mond a' paraszt: ugy hát én sem legithetek, ugy-mond a' Király: ekkor a' Paraszt ki-indulván a' Király elől, így szól a' feleségéhez: nem mondámé Feleség? hogy a' Királynak is a' Tanáts parantsol? Ezen a' Király el-nevetvén magát meg-adta az ő kéréseket. — A' múlt esztendőben Kóimbrában az Asturiai Hertzegnek rendeléséből azon Törvényi tikkelyek (*theses juridici*) tettek-ki a' vételkedésre, melyekben erőfittetnek ezek: hogy az Uralkodó, az Ekklesiáknak adott ajándékokat visszaveheti: minden Vallásokat, mellyek a' Státust nem háborítják, maga Országába el-szenvedhet, sőt fel-állithat: a' maga jobbágyainak meg-tilthatja, hogy a' Pápához ne folyamodjanak, hanem a' Püspököknek tellyes hatalmat adjon azok' bajainak el-igazítására: a' Pápa követjeit Országából ki-üzheti: 's a' t. Ezen tikkelyeket a' Státus Ministere Gróf Hertzberg Deák nyelven ki-nyomtatatta, a' Brasiliai Hertzeg, az ezekre tett akadémiái magyará-

rázatokat figyelmetesen meg-olvasta, és egyfzersmind kérte az említett Grófot, a' Prusziái Státusnak megmagyarázása mellett, hogy edgy képzitendő munkájában mutassa-meg: miképpen lehet Prusziának, melynek népessége 6-millióból áll, 200 ezer hadi népet szüntelenül tartani? — A' Károly-nyugodalmi (Carls-ruhe) Consistorium ilyen Tzirkulatót küldött a Papokhoz: a' Prusziái Király ő Felsége ditséri a' Papságra készülő ifjakat, hogy a' Tulományokat szorgalmatosan tanulják, de inti-is azokat egyfzersmind, hogy a' *Symbolikus* könyveket, melyek hivataljokra tulajdonképpen tartoznak, gyakorolni el-ne mulassák: melyre nézve ő Felsége kegyelmentesen rendelni méltoztatott, hogy ezután a' Synodusokban magát meg-vizgáltató Papi-ifjak irásba adják bé magok értelmeiket a' *Symbolikus* Könyvekben tállátató tzikkelyeknek vagy világosításáról, vagy jobbításáról, vagy meg-erősítéséről, és az ezekről képzitendő Protokollumot, a' Synodus, az említett Consistoriumnak küldje-bé.

Erdélyből Bagóból 10-dik Mártii. 1788. a' Néhai Unitárius Prokátor Bakó Ur Causájában, a' 10. Fébr. 1788. N. Enyeden költ véghetetlen (mert a' XVIII-dik Magyar Kurir nem végezte-bé) Apologiára egy Réformátus Felebarát: „Azzal-mentegettezik az Enyedi Réformándum Consistorium (értem csak az ellenzőket, mert a' többit tiszteltem 's bészülöm) *intolerans* hibájától, hogy ha a' Tit. Bakó hideg tetemete a' Segrestyébe tétetni meg-engedtetett, és az R. Templomban el-prédikáltatott volna: tehát az a' Nép között igen könnyen veszedelmes botránkozást okozott volna, mert hallatlan dológ. Hát a' lok fejű Nagy-Enyedi bölts Consistorium, a' számot

mos és nagy tekintetű Kar, nem tudta volna e' annak a' képzelt veszedelmes botránkozásnak eleit venni? Nem; mert a' N. Enyedi Népet nem lehet, hanemba okofsággal, mint a' Páfztor a' szelid juhokat, arra hajtani, a' merre más baszóló okofságu Népet hogy azt tselekedje, vagy még annál-is kevesebbet, mit a' Hannoveránusok; hol a' Katholikus, Evangélikus, Réformátus, egyenlő szeretettel egy Templomban tisztelik azon egy élő Isten. Sőt Erdélynek-is némelly részében, de nem N. Enyeden, hanem alább-való helyen, a' Réformátus az ó Vallásu Oláhval egy Templomba jár, vagy járt leg-alább nem régen Isteni tiszteletre minden leg-kisebb, annál-is inkább veszedelmes botránkozás nélkül, a' mint bizonyos Relátzioból hallottuk 's tudjuk. De ha az R. Cons. meg-engedte-vólna az effélét: ugy, a' mint az Apológiábn vagyon, a' lajtorja felső fogáról egybe a' 10-dikre lépett vólna nyaka ki-törésével. Es így féltvén a' nagy érdemű számos Kar a' maga fok nyakát, második fogára se lépett vissz a' lajtorjának; kivált ha Segrellyét sem engedett a' Titt. Bakó Ur testének. Es e' szerént soha se le nem indul, se le nem esik a' felső fogról a' 10-dikre, vagy a' földre, vagy annál-is alább. Mert ketteje veszedelmes, a' mint minden lártya, a' harmadik pedig szokatlan vagy hallatlan dológ, t. i. a' felső fogról egyel alább szállani. Noha azt minden jó Belebarát hiszi, mert a' többivel nem gondolunk, hogy ha az Enyedi Cons. azt tselekedte vólna, a' mit nem tselekedett, és önként maga ajánlotta vólna, a' mit a' Réformáta Kérőtől és egy meg-hidegedett Unitárius retemtől meg-tagadott, a' jó szívű szegény köz de pallérozott Városi Nép. a'

helyett hogy veszedelmes botránkozásról álmadoz-
 zék-is, most ditsekedhetnék a' Felebaráti Szeretetes;
 egy drága gyümölcseivel, melyet a' télen nem te-
 remhete a' nagy fergeggek miatt. Mert csak hujá-
 ba, ha szokatlan és hallatlan a' dológ. Vajki sok
 ezer szokatlan katona megyen most a' szokatlan Tö-
 rök háboruba, melly veszedelmes! megyen még-is,
 mert jól reméllünk belőlle; és jól tudjuk, hogy
 nem minden szokatlan dológ veszedelmes, ha okos
 emberre bizzák. A' Titt. Superintendens Ur ha e-
 gyedül tselekedhetett volna, úgy látzik világosan,
 hogy az igaz Tolerántziás és Felebaráti szeretetet
 követte volna; de kéntelen volt itt a' Fő elsőben
 tanácsot kérdeni a' hastól, lábtól, kartól, fartól 'sa t.
 és szok miatt nem lehetett a' Főnek, az az: észnek
 igazgatni a' testet. Templom gyanánt ugyan mi-
 helyt kértetett mingyárt projékáltra a' Consistor.
 leg-alább a' meg-kérdettettek között mindyájan egy
 szívvel lélekkel a' Temetőbéli igen derék, ujj, zá-
 ros, és alkalmas (kivált Decemberben v. Januari-
 usban) helyét; a' hól véghez-is ment a' télen a'
 temetési Pompa. De azt nem tudhattyuk, hogy
 vallyon el-fért volt e' a' Néhai Bako Ur Unitárius
 teteme a' Réf. Segrestyében vagy nem. Mert a' Se-
 grestye iránt, mikor a' Cons. Urak meg-kérdettet-
 tenek, kétségeskedő értelemmel szólottanak többnyí-
 re, mint az Apollo három lábu széke. Továbbá
 azt-i írja az Apologus (mentegető) Ur, hogy a'
 Magyar Kurir Correspondense rágalmozó indulat-
 ból adta fel a' dolgót. Ha úgy volna-is, de én na-
 gyon Tamáskodom benne, ne a' Correspondens in-
 dulattyát, hanem a' dolgót, ítélje-meg minden az
 Apologiából és a' Felebaráti szeretetből. Melyről

azt írja az Apologus, és nem tudom mitsoda fundamon építi rája, hogy ez a Correspondens nem tudja a Felebaráti szeretetnek természetét. Tanítsa meg hát az Apologus Ur ötet, de elsöbben magát, arra, a mit a leg-durvább Nemzetbéli ember-is tud, ha jó szive vagyon. Mert a szeretetnek nintsen Theoriája, mint más tudományoknak, hanem csak Praxisa. Sok tudja ezt, a ki soha A B C-röl se hallott, és sok nem tudja, a ki böltö eszével mindenféle tudományokat fel-butt. Edgy szóval az egész dolog summája ezen a két kérdéfen áll: 1-mo Nyerhete-e a meg-hólt Unitárius Bakó két három napra szállást a N. Enyedi Réf. Segrestyében? *Quaeritur* — Kérdés. 2-do Hát az Unitárius Pap Prédikálhata e felette a Réf. Templomban? Tellyeséggel ellenzük. Lásd az Apológiát, ha nem találtam e a N. Enyedi Réf. Consistoriumnak (az az: a nevezett résznek) eszét és Felebaráti indulatját, s itéld-meg ösztán jó Felebarát, hogy hány malomkövet vetett az érdemes Kar v. kéz most a Templom-elött lévö lántzos hideg mély kutba, és meddig kell nékie Themistokleskedni, míg azokat ismét ki-szedheti, hogy hafzon-vehetök legyenek. Ha a mi Réf. Atyánkijai mind csak így követnék a már jó Példákat mutatott Katholikus Atyafijakat, aze mondanám, hogy *manum de tabula*. De ne gondóljátok Unitárius Felebarátok, hogy mind ilyen Bigott Réformátusok volnánk; van közöttünk jó Felebarát-is elég, és ha itt most vakot vetet-is a kotzka, vet egyebütt hatott-is, ne busuljatok, csak legyetek jó reménységgel. — Szegény okos fejetek l bár csak valamellyik Király Unitárius volna talám jobbra fordulna forfotok. De így hajóson böldögéle

gúlhattok még a' *Joséfnek*, ama leg-nagyobb és igazabb Felebarátnak Tolerántziájával is; mert a' fokoskodó akadálynak, ti kevesen lévén, ellent nem állhattok. Szegény Bakó hideg Keresztyén teste! a' leg utolsó érzéketlen jó-akarattyaival sem érhető a' háládatlan embereknek. Ha most fel-ámadnod szabad volna, edgy Prokátornak-is a' tiédnél igazabb ügye nem lenne. De hogy a' Magyar Kurirtarfollyát több malomkövel ne terhellyük, ebből a' tsonka Apologiából, valaki a' Tolerántziának vagy Felebaráti szeretetnek edgyügyü természetéből jözon fővel akar és kíván okoskodni, könnyen által láthattya és meg-ítélhi, miért nem engedett Templomat a' T. Bakó hideg tetemeinek az Enyedi annál sokkal hidegebb R. Consistorium. A' Segrestye iránt bizonytalanok vagyunk, mert arról azt mondták Delphisben: *Ibis redibis nunquam per bella peribis.* Végezetre tsak azt mondom, hogy ha az Apologus Ur az Euclides vagy Wolf eszin fundált ezer okokkal, 40 ezer katonákkal, és edgy néhány száz ágyunkkal általmazza is a' hibát, de a' hiba még-is hibának marad, míg a' Világ; mi pedig légyünk jó Felebarátok mind örökké, Amen.

NB. A' fejemet nem féltém, hogy bé-örje az Igazságnak Isten-Afzfonya a' Serpenyővel; mert az ő fok-felé járó szemes Fija a' M. Kurir se tudja, ki vagyok. Mely-szerént bé-se sipolhat az ő Édes Anyjának a' Magyar Hazának, és annál kevésbe a' N. Enyedi Réf. Consistoriumnak; de ha bé-árúlhatna-is, tsak a' rossz Felebarátoktól félnék, a' jóktól nem.

Az Innepek miatt egy Ujságunk ben-maradott; de ki-pótollyuk. Vége a' Bakó Ur Processusának.